

บทที่ 1 บทนำ

สถาบันการเงินเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญ สำหรับภาคการลงทุนในวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises : SMEs) และมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศ โดยมีหน้าที่สำคัญในการสนับสนุนการลงทุนในภาคธุรกิจ ทำให้เกิดการจ้าง งาน กระจายงานและกระจายรายได้ แต่ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 สถาบันการเงินต่างๆ ได้รับผลกระทบจากแรงกดดันรอบด้านทั้งภายในและภายนอกประเทศจนต้องปิดกิจการเป็น จำนวนมาก ซึ่งสาเหตุหลักของปัญหาเกิดจากปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงิน (Non-Performing Loans : NPLs) เพิ่มขึ้นสูง โดยในเดือนธันวาคมปี พ.ศ. 2541 ยอดคงค้าง NPLs ต่อสินเชื่อรวมของธนาคารพาณิชย์เอกชนเป็นอัตราส่วนร้อยละ 40.48 และยอดคงค้าง NPLs ต่อสินเชื่อรวมของธนาคารพาณิชย์ของรัฐมีอัตราส่วนร้อยละ 62.45 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2541) ประกอบกับปัญหาความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน และการดำเนินมาตรการทาง การเงินและการคลังที่เข้มงวดของภาครัฐ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงเกณฑ์การจัดชั้นหนี้ของธนาคาร แห่งประเทศไทย ส่งผลให้สถาบันการเงินต่างชะลอการขยายสินเชื่อ และเพิ่มความเข้มงวดในการ พิจารณานุมัติสินเชื่อมากขึ้น มีผลให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมขาดเงินทุนหมุนเวียน และไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงินได้ สถาบันการเงินต่างๆเน้นการพิจารณา มูลค่าหลักทรัพย์ค้ำประกัน (Collateral Based) และประวัติสินเชื่อของผู้ขอสินเชื่อมากกว่าการ พิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการ ปัญหาดังกล่าวจัดว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการทำธุรกิจ สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

จากการศึกษาพฤติกรรมการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงินช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 วิสาหกิจส่วนใหญ่ที่มีสินเชื่อกับสถาบันการเงินต่างประสบปัญหาสภาพคล่องทาง การเงิน ไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามเงื่อนไข ประกอบกับมูลค่าหลักทรัพย์ค้ำประกันด้อยค่าลงอย่าง มากไม่เพียงพอต่อการค้ำประกันมูลหนี้ สถาบันการเงินต่างๆ เรียกร้องขอหลักทรัพย์ค้ำประกัน เพิ่มเติม หากผู้ขอกู้ไม่สามารถปฏิบัติได้ ทางสถาบันการเงินจะระงับการสนับสนุนสินเชื่อ ซึ่งผล ดังกล่าวนำมาซึ่งปัญหานี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้สถาบันการเงินได้เพิ่มความ เข้มงวดในการพิจารณาสินเชื่อมากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการในการพิจารณาสินเชื่อ ที่รอบคอบรัดกุมมากขึ้น โดยจะระงับการให้สินเชื่อแก่วิสาหกิจที่มีภาระหนี้ค้ำชำระ รวมถึงให้ ความสำคัญกับคุณภาพสินเชื่อที่มีอยู่ โดยมีการออกนโยบายสินเชื่อในการตรวจสอบและติดตาม

แก้ไขหนี้ที่มีปัญหาและชะลอการปล่อยสินเชื่อกับผู้กู้รายใหม่ ผลดังกล่าวจึงนำมาซึ่งการหดตัวของปริมาณสินเชื่อของสถาบันการเงินอย่างมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อการชะลอตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยตามมา

ทั้งนี้ จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงินในประเทศไทยช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมานั้น ทางคณะผู้วิจัยพบว่ายังไม่มีงานวิจัยใดที่ทำการศึกษากับสถาบันการเงินหลายแห่ง เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของสถาบันการเงิน

1.1 เหตุผลและความเป็นมาของการวิจัย

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทยเป็นหน่วยเศรษฐกิจที่มีความสำคัญและมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ไม่ว่าจะเป็น แหล่งผลิตสินค้า แหล่งการสร้างงานและกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้า และเป็นแหล่งผลิตสินค้าและบริการเพื่อสนับสนุนและเชื่อมโยงการผลิตจากกลุ่มอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ซึ่งจำนวนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีอัตราส่วนสูงกว่าร้อยละ 99 ของจำนวนสถานประกอบการทั้งประเทศ ดังรายละเอียดในตาราง 1.1

ตาราง 1.1 จำนวนวิสาหกิจแยกตามขนาด ในปี พ.ศ. 2547-2549

ประเภทวิสาหกิจ	2547		2548		2549	
	จำนวน (ราย)	อัตราส่วน (ร้อยละ)	จำนวน (ราย)	อัตราส่วน (ร้อยละ)	จำนวน (ราย)	อัตราส่วน (ร้อยละ)
วิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม	2,199,130	99.52	2,239,069	99.53	2,274,525	99.45
วิสาหกิจขนาดย่อม	2,189,094	99.07	2,228,576	99.06	2,264,734	99.02
วิสาหกิจขนาดกลาง	10,036	0.45	10,493	0.47	9,791	0.43
วิสาหกิจขนาดใหญ่	4,311	0.20	4,474	0.20	4,292	0.19
ไม่ระบุ	6,209	0.28	6,210	0.28	8,240	0.36
รวม	2,209,650	100.00	2,249,753	100.00	2,287,057	100.00

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

นอกจากนี้กลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยังเป็นแหล่งรองรับการจ้างงานถึงกว่า 8.45 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 73.18 ของการจ้างงานรวมทั้งประเทศในปี พ.ศ. 2548 และ 8.86

ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 76.73 ของการจ้างงานรวมทั้งประเทศในปี พ.ศ. 2549 ดังรายละเอียดใน ตาราง 1.2

ตาราง 1.2 จำนวนการจ้างงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี พ.ศ. 2547 – พ.ศ. 2549

ประเภทวิสาหกิจ	2547		2548		2549	
	จำนวนการจ้างงาน (คน)	อัตราส่วน (ร้อยละ)	จำนวนการจ้างงาน (คน)	อัตราส่วน (ร้อยละ)	จำนวนการจ้างงาน (คน)	อัตราส่วน (ร้อยละ)
วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม	8,352,804	76.16	8,453,170	73.18	8,863,334	76.73
วิสาหกิจขนาดย่อม	6,999,641	63.82	7,079,613	61.29	7,524,936	65.14
วิสาหกิจขนาดกลาง	1,353,163	12.34	1,373,557	11.89	1,338,398	11.59
วิสาหกิจขนาดใหญ่	2,614,663	23.84	2,662,543	23.05	2,687,938	23.27
รวม	10,967,467	100.00	11,115,713	100.00	11,551,272	100.00

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ภายหลังวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในช่วงกลางปี พ.ศ. 2540 ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อวิสาหกิจขนาดต่างๆ เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดใหญ่ที่ประสบปัญหาที่รุนแรงและส่งผลกระทบเป็นวงกว้างทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม จากจุดนี้เองทำให้บทบาทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทยได้รับการกล่าวขวัญมากขึ้น เพราะถึงแม้จะได้รับผลกระทบไม่น้อย แต่ด้วยจำนวนธุรกิจที่มากมายหลายประเภท และค่อนข้างคล่องตัวในการดำเนินงานทำให้สามารถปรับตัวรอดได้มากกว่า

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่คาดหวังจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่า หากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้รับการแก้ไขหรือผ่อนคลายปัญหา จนสามารถเพิ่มความแข็งแกร่งแล้ว วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะเป็นแกนสำคัญในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ

ดังนั้นจึงเป็นที่มาที่ทางภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยการออกนโยบายและมาตรการต่างๆ ในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมถึงจัดตั้งหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้การสนับสนุนและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสร้างโอกาสให้กับผู้ประกอบการรายใหม่ และการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานแก่ผู้ประกอบการเดิม โดยจัดฝึกอบรมและให้ความรู้ในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนการสนับสนุนแหล่งเงินทุนในการดำเนินธุรกิจ

ถึงแม้ว่าระยะเวลาจะผ่านไปนับ 10 ปี ภาครัฐได้ให้การสนับสนุนแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไปมากเพียงใดก็ตาม แต่ปัจจุบันยังพบว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใน

ประเทศไทย ยังขาดความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ ความสามารถในการแข่งขันอยู่ในระดับต่ำ และยังประสบปัญหาการขาดแคลนแหล่งเงินทุนอยู่เช่นเดิม

แหล่งเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนใหญ่มีกมาจากเงินออมของผู้ประกอบการเองเป็นหลัก และเมื่อมีการขยายกิจการเพิ่มมากขึ้น เงินออมส่วนตัวของผู้ประกอบการที่มีอยู่อาจไม่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องหาแหล่งเงินทุนภายนอก โดยเฉพาะการกู้ยืมจากธนาคารพาณิชย์ ซึ่งจากการสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทยในปี พ.ศ. 2542 พบว่าแหล่งที่มาของเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมาจากธนาคารพาณิชย์เอกชนสูงถึงร้อยละ 44.6 ตามรายละเอียดในตาราง 1.3

อย่างไรก็ตามจากงานวิจัยของธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง “การเข้าถึงแหล่งเงินทุนของ SMEs และบทบาทของธนาคารแห่งประเทศไทย” พบว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ยังประสบปัญหาไม่สามารถกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินได้ ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการขาดทักษะในการจัดทำแผนธุรกิจที่เป็นระบบ การขาดระบบบัญชีที่น่าเชื่อถือ การไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน หรือมีหลักทรัพย์ค้ำประกันแต่ไม่เพียงพอ ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไม่สามารถกู้เงินจากสถาบันการเงินได้ หรือหากกู้ได้ก็ต้องจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่สูง ผลดังกล่าวจึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการขยายตัวของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างยั่งยืน

ตาราง 1.3 แหล่งที่มาของเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

แหล่งเงินทุน	อัตราส่วนของเงินทุน (%)
1. ธนาคารพาณิชย์เอกชน (รวมธนาคารต่างประเทศ)	44.6
2. เงินทุนส่วนตัว และกำไรจากกิจการ	32.3
3. ธนาคารของรัฐบาล (ธกส., ธอส., ธ.ออมสิน)	8.9
4. สถาบันการเงินเฉพาะกิจ (บอย., ธสน.)	1.5
5. เงินทุนต่างประเทศ	1.4
6. บริษัทเงินทุน / บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์	1.4
7. สินเชื่อพิเศษตามโครงการของรัฐบาล	0.3
8. แหล่งเงินทุนนอกระบบ	9.6
รวม	100.0

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2542¹

จากการสำรวจของธนาคารแห่งประเทศไทยเมื่อเดือนมิถุนายน ปี พ.ศ. 2548 พบว่าร้อยละ 29.59 ของวิสาหกิจที่ต้องการจะเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงินแต่ไม่สามารถเข้าถึงได้ โดยอัตราส่วนของจำนวนวิสาหกิจขนาดเล็กที่ประสบปัญหาในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบสูงถึงร้อยละ 42.78 ของจำนวนวิสาหกิจขนาดเล็กที่ต้องการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ และอัตราส่วนของจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางที่ประสบปัญหาในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบสูงถึงร้อยละ 23.28 ของจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางที่ต้องการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ ดังรายละเอียดในตาราง 1.4

ตาราง 1.4 สัดส่วนของวิสาหกิจ ที่ประสบปัญหาในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ

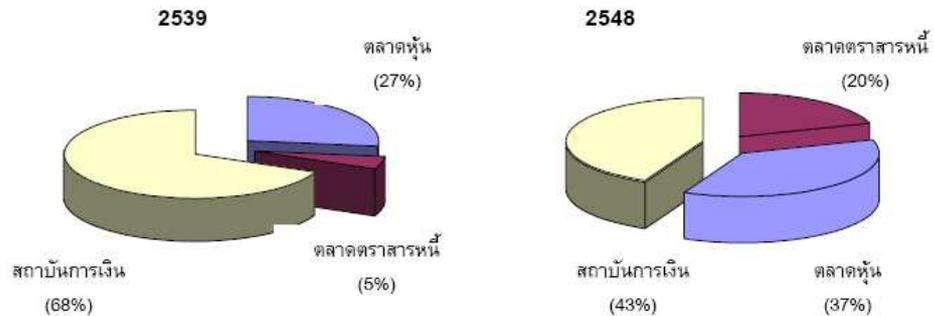
จำนวนวิสาหกิจ	ประเภทวิสาหกิจ			
	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	รวม
ที่ทำกำรสำรวจ	555	440	200	1,195
ที่ต้องการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ	381	348	170	899
ที่มีปัญหาในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ	163	81	22	266
อัตราส่วนของวิสาหกิจที่ประสบปัญหาในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ (ร้อยละ)	42.78	23.28	12.94	29.59

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2548

สำหรับในส่วนของสถาบันการเงินนั้น เนื่องจากภาวะวิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 สถาบันการเงินต่างประสบปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) ในระดับสูง ส่งผลให้การพิจารณาอนุมัติสินเชื่อของสถาบันการเงินต่างๆ ละเอียดและรัดกุมมากขึ้น สถาบันการเงินต่างๆ ให้ความสำคัญในกระบวนการพิจารณาสินเชื่อ โดยมีการปรับโครงสร้างองค์กรและระบบการทำงานใหม่ รวมถึงมีการพัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงในการปล่อยสินเชื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในกระบวนการพิจารณาสินเชื่อ เพื่อช่วยให้การวิเคราะห์สินเชื่อมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และช่วยลดปริมาณงานสินเชื่อลง ผลดังกล่าวทำให้โครงสร้างทางการเงินของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือ การกู้ยืมเงินผ่านสถาบันการเงินมีอัตราส่วนลดลงค่อนข้างมากจากร้อยละ 68 ในปี พ.ศ. 2539 มาเป็นร้อยละ 43 ในปี พ.ศ. 2548 ตามรายละเอียดในแผนภาพ 1.1

¹ เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ได้มีการจัดทำข้อมูล แหล่งที่มาของเงินทุนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอีกภายหลังจากปี พ.ศ. 2542 ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงไม่สามารถจัดหาข้อมูลที่ทันสมัยกว่านี้ได้

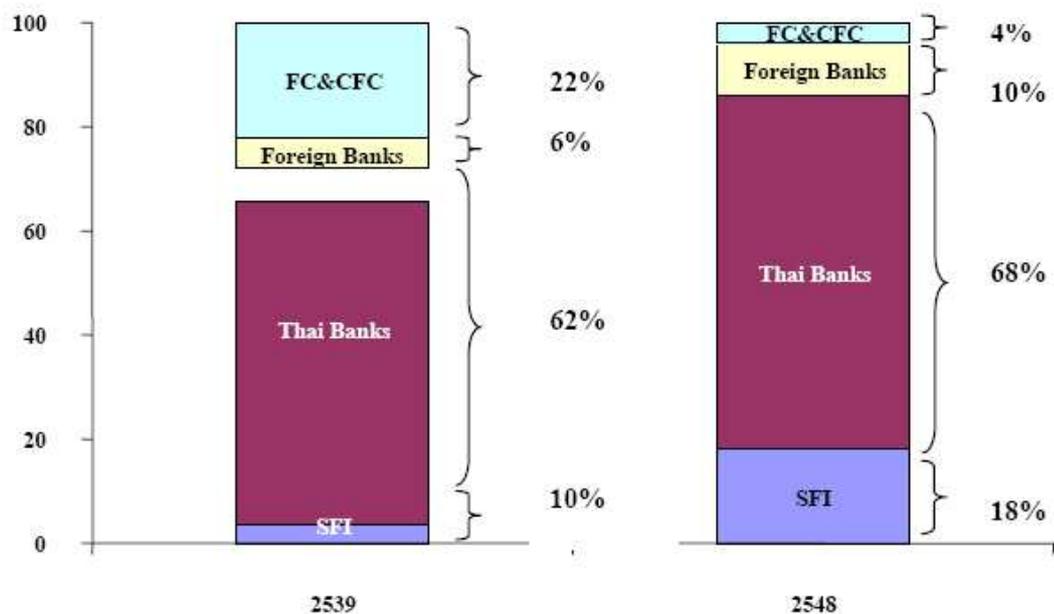
แผนภาพ 1.1 โครงสร้างแหล่งเงินทุนของประเทศไทยในช่วงก่อนและหลังวิกฤตการณ์ทางการเงินเอเชีย ปี พ.ศ. 2539 และ พ.ศ. 2548

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

นอกจากนี้บทบาทของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ เริ่มมีมากขึ้นในช่วงหลังวิกฤตการณ์ทางการเงินในปี พ.ศ. 2540 จากเดิมที่มีส่วนแบ่งตลาดร้อยละ 10 ในปี พ.ศ. 2539 มาเป็นร้อยละ 18 ในปี พ.ศ. 2548 ตามแผนภาพ 1.2 ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากรัฐบาลใช้สถาบันการเงินเฉพาะกิจเป็นช่องทางในการสนับสนุนเงินทุนและจัดสรรสินเชื่อ รวมถึงบริการทางการเงินไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการมากขึ้น

แผนภาพ 1.2 ส่วนแบ่งตลาดของสถาบันการเงินในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2539 และ พ.ศ. 2548

ที่มา: ดร. รุ่ง ไปษยานนท์ มัลลิกะมาส และคณะ, ความท้าทายของธนาคารพาณิชย์ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและการเงิน, สิงหาคม 2548

1.2 คำถามการวิจัย

จากสภาพปัญหาของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนภายนอกที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้ทางคณะผู้วิจัยเกิดคำถามว่า “ทำอย่างไรจึงจะสามารถช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนภายนอกได้ดีขึ้น ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อของสถาบันการเงินให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในปัจจุบันมีอะไรบ้าง และมีลำดับความสำคัญของแต่ละปัจจัยในปัจจุบันเป็นอย่างไร”

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

จากประเด็นคำถามการวิจัยตามที่กล่าวมาข้างต้น โครงการวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อของสถาบันการเงินให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การให้ลำดับความสำคัญของแต่ละปัจจัยที่ใช้ในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อของสถาบันการเงินให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในปัจจุบัน

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ธนาคารพาณิชย์เอกชนและสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ ใช้ในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมว่าสถาบันการเงินทั้ง 2 กลุ่ม ได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยแต่ละตัวเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร รวมไปถึงศึกษาว่าการให้ความสำคัญของสถาบันการเงินแต่ละแห่งเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพิจารณาสินเชื่อให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อของสถาบันการเงินให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลในครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาเฉพาะการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อเพื่อธุรกิจภายในประเทศเท่านั้น โดยกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามสำหรับงานวิจัยนี้ เป็นพนักงานของธนาคารพาณิชย์เอกชนในประเทศไทยขนาดใหญ่ ที่มีส่วนแบ่งตลาดสินเชื่อสูงสุดจำนวน 5 อันดับแรก อันได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) และธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) รวมถึงพนักงานของสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐบาล ที่มีวัตถุประสงค์หลักในการให้ความช่วยเหลือแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยตรงอีก 1 แห่ง คือ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ทางคณะผู้วิจัยคาดว่าจะผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ จะมีประโยชน์ดังต่อไปนี้

- เพื่อเป็นแนวทางให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เข้าใจและทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อของสถาบันการเงิน และเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการวางแผนการขออนุมัติสินเชื่อจากสถาบันการเงิน
- เพื่อเป็นแนวทางให้กับสถาบันการเงิน ในการกำหนดนโยบายสินเชื่อที่เหมาะสมสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และเป็นการสร้างความความแข็งแกร่งให้กับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถแข่งขันได้ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์
- เป็นข้อเสนอแนะให้กับทางภาครัฐบาล ในการดำเนินนโยบายให้การสนับสนุนและลดอุปสรรคในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากการกู้ยืมเงินกับทางสถาบันการเงินของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้ดีขึ้น
- เป็นข้อเปรียบเทียบระหว่างสถาบันการเงินแต่ละแห่ง เกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับแต่ละปัจจัยที่ใช้ในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในการตัดสินใจขออนุมัติสินเชื่อกับทางสถาบันการเงิน

1.6 คำจำกัดความของคำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

คำจำกัดความและนิยามของคำศัพท์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1.6.1 นิยามของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 ได้แบ่งประเภทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือ Small and Medium Enterprises (SMEs) ออกเป็น 3 ประเภท คือ กิจการผลิตสินค้า กิจการให้บริการ และกิจการค้าส่งและค้าปลีก

กิจการผลิตสินค้า หมายความว่าครอบคลุมถึง การผลิตที่เป็นลักษณะของการประกอบการอุตสาหกรรมทุกประเภท ซึ่งรวมถึงการเปลี่ยนรูปวัตถุดิบให้เป็นผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ด้วยเครื่องจักรกล หรือเคมีภัณฑ์ การแปรรูปผลิตผลการเกษตรอย่างง่ายที่มีลักษณะเป็นการอุตสาหกรรม การผลิตที่มีลักษณะเป็นวิสาหกิจชุมชน และการผลิตที่เป็นการประกอบอุตสาหกรรมในครัวเรือน โดยไม่คำนึงว่างานนั้นทำโดยเครื่องจักร หรือด้วยมือ

กิจการบริการ หมายความว่าครอบคลุมถึง การให้บริการการศึกษา การสุขภาพ การบันเทิง การขนส่งการก่อสร้างและอสังหาริมทรัพย์ การโรงแรมและห้องพัก การภัตตาคาร การขายอาหาร การขายเครื่องดื่มของภัตตาคารและร้านอาหาร การให้บริการเช่าสิ่งบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจ การให้บริการส่วนบุคคล บริการในครัวเรือน บริการที่ให้กับธุรกิจ การซ่อมแซมทุกชนิด และการท่องเที่ยวและธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยว

กิจการค้าส่งและค้าปลีก หมายถึง การให้บริการเกี่ยวกับการค้า โดยที่การค้าส่ง หมายถึงการขายสินค้าให้แก่ผู้ค้าปลีก ผู้ใช้ในงานอุตสาหกรรม งานพาณิชย์กรรม รวมทั้งการขายให้แก่ผู้ค้าส่งด้วยตนเอง ส่วนการค้าปลีก หมายถึง การขายโดยไม่มีการเปลี่ยนรูปสินค้าทั้งสินค้าใหม่และสินค้าใช้แล้วให้กับประชาชนทั่วไปเพื่อการบริโภคหรือการใช้ประโยชน์เฉพาะส่วนบุคคลในครัวเรือน ซึ่งการค้าในที่นี้มีความหมายรวมถึง การเป็นนายหน้าหรือตัวแทนการซื้อขาย สถานีบริการน้ำมัน และสหกรณ์ผู้บริโภค

ตามกฎกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2545 ได้กำหนดขนาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยใช้จำนวนการจ้างงานหรือมูลค่าสินทรัพย์ถาวรเป็นเกณฑ์ ตามตาราง 1.5

ตาราง 1.5 ลักษณะขนาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กำหนดจากมูลค่าของสินทรัพย์ถาวร สำหรับกิจการแต่ละประเภท

ประเภทกิจการ	วิสาหกิจขนาดกลาง		วิสาหกิจขนาดย่อม	
	สินทรัพย์ถาวร (ล้านบาท)	การจ้างงาน (คน)	สินทรัพย์ถาวร (ล้านบาท)	การจ้างงาน (คน)
1. กิจการการผลิต	ไม่เกิน 200	ไม่เกิน 200	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 50
2. กิจการบริการ	ไม่เกิน 200	ไม่เกิน 200	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 50
3. กิจการการค้า				
- ค้าส่ง	ไม่เกิน 100	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 25
- ค้าปลีก	ไม่เกิน 60	ไม่เกิน 30	ไม่เกิน 30	ไม่เกิน 15

ที่มา: กฎกระทรวง กำหนดจำนวนการจ้างงานและมูลค่าสินทรัพย์ถาวรของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2545 ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2545

ในกรณีที่จำนวนการจ้างงานของกิจการใดเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดย่อม แต่มูลค่าสินทรัพย์ถาวรเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางหรือจำนวนการจ้างงานเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางแต่มูลค่าสินทรัพย์ถาวรเข้าลักษณะของวิสาหกิจขนาดย่อม ให้ถือจำนวนการจ้างงานหรือมูลค่าสินทรัพย์ถาวรที่น้อยกว่าเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

1.6.2 นิยามของสถาบันการเงิน

พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 ได้ให้ความหมายของสถาบันการเงินและคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

“สถาบันการเงิน” หมายความว่า

(๑) บริษัทเงินทุน บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์

(๒) นิติบุคคลอื่นที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

“การธนาคารพาณิชย์” หมายความว่า การประกอบธุรกิจประเภทรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์เงินนั้นในทางหนึ่งหรือหลายทาง เช่น (ก) ให้สินเชื่อ (ข) ซื้อขายตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด (ค) ซื้อขายเงินปรีวรรตต่างประเทศ

“ธนาคารพาณิชย์” หมายความว่า ธนาคารที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ และหมายความรวมถึงสาขาของธนาคารต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ด้วย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้ให้ความหมายของ **“ธนาคารพาณิชย์”** ไว้ว่า ธนาคารที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประเภทรับฝากเงิน ที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์เงินนั้นในทางหนึ่งหรือหลายทาง เช่น ให้สินเชื่อ ซื้อขายตั๋ว แลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด ซื้อขายเงินปรีวรรตต่างประเทศ และหมายความรวมถึงสาขาของธนาคารต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจดังกล่าวด้วย

สำหรับนิยามคำว่า **“สถาบันการเงิน”** ในโครงการวิจัยนี้ หมายถึงธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย และสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐบาล เท่านั้น

“สถาบันการเงินเฉพาะกิจ” ทางสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ได้ให้คำนิยามว่า เป็นสถาบันการเงินที่มีกฎหมายเฉพาะ จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะตามที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐเพื่อพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจ โดยสถาบันการเงินดังกล่าว มีวัตถุประสงค์ซึ่งแตกต่างจากธนาคารพาณิชย์ทั่วไป และมีการดำเนินงานโดยมิได้มุ่งหวังกำไรเป็นสำคัญ

1.6.3 นิยามและประเภทของสินเชื่อ

1.6.3.1 นิยามของสินเชื่อ

สินเชื่อ² (Credit) มีที่มาจากภาษาละตินว่า Credere แปลว่าความน่าเชื่อถือ (To Trust หรือ To Believe) นักวิชาการบางท่านกล่าวว่ามาจากคำละติน Credo ซึ่งเป็นคำผสมระหว่างคำภาษาสันสกฤต Crad แปลว่าความเชื่อถือไว้วางใจ กับคำภาษาละติน Do แปลว่า ทำให้เกิดหรือมอบ ซึ่งจะเห็นได้ว่าที่มาของคำว่าสินเชื่อนั้นมาจากรากฐานเดียวกัน คือ ความเชื่อถือและความไว้วางใจ

โดยความหมายของสินเชื่อในทางด้านสถาบันการเงิน คือ บริการชนิดหนึ่งของสถาบันการเงินที่ก่อให้เกิดรายได้หลักแก่สถาบันการเงิน คือดอกเบี้ยรับจากการให้สินเชื่อและค่าธรรมเนียมต่างๆ

พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ให้สินเชื่อ” ว่าหมายถึง ให้อุปยืมเงิน ซื้อ ซื้อลด รับช่วงซื้อลดตัวเงิน เป็นเจ้าหนี้ เนื่องจากได้จ่ายหรือสั่งให้จ่ายเงินเพื่อประโยชน์ของผู้เคยค้า หรือเป็นเจ้าหนี้เนื่องจากได้จ่ายเงินตาม ภาวะผูกพันตามเล็ดเตอร์ออฟเครดิต

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงสรุปสาระสำคัญสำหรับความหมายของสินเชื่อได้ว่า เป็นสัญญาการชำระเงินของผู้ขอกู้ว่าจะชำระหนี้รวมทั้งดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมคืนให้กับสถาบันการเงินในอนาคต

1.6.3.2 ประเภทของสินเชื่อ

ประเภทของสินเชื่อที่แบ่งตามลักษณะการให้บริการมีทั้งหมด 5 ประเภทดังต่อไปนี้

² คู่มือการเงินการธนาคารสำหรับนักการธนาคารไทย, สมาคมสถาบันการศึกษาระบบการธนาคารและการเงินไทย, 2546

- 1) **เงินกู้เบิกเกินบัญชี (O/D หรือ Overdraft)** เป็นการให้กู้ยืมเกินจากจำนวนเงินฝากในบัญชีเดินสะพัดที่ลูกค้ามีอยู่ในวงเงินที่กำหนด และมีสัญญากู้เงินเบิกเกินบัญชีเป็นเอกสารนิติกรรมของการกู้ยืม
- 2) **เงินกู้ระยะสั้น (Short Term Loan)** เป็นการให้กู้ยืมเงินระยะสั้นโดยมีกำหนดระยะเวลาในการชำระคืนเสร็จสิ้นภายในหนึ่งปี โดยมีวัตถุประสงค์ของการกู้ยืม เพื่อนำไปใช้หมุนเวียนในกิจการระยะสั้นหรือมีตัวสัญญาใช้เงินเป็นนิติกรรมของการกู้ยืม
- 3) **เงินกู้ระยะยาว (Long Term Loan)** เป็นการให้กู้ยืมซึ่งมีระยะเวลาดำเนินเกินกว่าหนึ่งปีขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเพื่อเป็นการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรของกิจการ เช่น ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง และเครื่องจักร เป็นต้น โดยมีสัญญาเงินกู้ หรือตัวสัญญาใช้เงินเป็นเอกสารนิติกรรมของการกู้ยืม
- 4) **หนังสือค้ำประกัน (Letter of Guarantee – L/G)** คือ การที่ธนาคารเข้าไปผูกพันตนในฐานะผู้ค้ำประกันในการปฏิบัติตามสัญญา หรือข้อผูกพันต่างๆ ต่อบุคคลอื่นอีกฝ่ายหนึ่ง ถ้าผู้ที่ธนาคารค้ำประกันปฏิบัติไม่ได้ตามสัญญา ธนาคารต้องรับผิดชอบโดยการชดใช้เงินให้แก่ผู้รับประโยชน์ตามหนังสือค้ำประกัน
- 5) **สินเชื่อเพื่อการค้าต่างประเทศ** เป็นวงเงินสินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ให้กับลูกค้า เพื่อใช้หมุนเวียนและลงทุนในธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศ อันได้แก่ สินเชื่อเพื่อการส่งสินค้าเข้าโดยใช้เลตเตอร์ออฟเครดิต หรือ L/C (Letter of Credit) บริการสินเชื่อเพื่อการนำเข้า หรือ T/R (Trust Receipt) และบริการสินเชื่อเพื่อการส่งออก (Packing Credit)

1.6.3.3 สินเชื่อค้ำชำระ

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2550) ได้ให้คำนิยามของสินเชื่อค้ำชำระ หรือ Non Performing Loans – NPLs ว่าเป็นเงินให้สินเชื่อที่ค้างชำระเงินต้น และ/หรือดอกเบี้ย นับจากวันที่ครบกำหนดชำระเงินตามสัญญาเป็นระยะเวลาเกินกว่า 3 เดือน โดยพิจารณาการค้างชำระเป็นรายสัญญาหรือรายบัญชี นอกจากนี้ยังกำหนดหลักเกณฑ์การจัดชั้นหนี้และการกันเงินสำรองตามระยะเวลาค้างชำระหนี้ดังรายละเอียดในตาราง 1.6

ตาราง 1.6 หลักเกณฑ์การจัดชั้นหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทยและการกันเงินสำรองตาม
ระยะเวลาค้างชำระหนี้

สินทรัพย์จัดชั้น	ระยะเวลาค้างชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ย (นับแต่วันถึงกำหนดชำระ)	อัตราการกันสำรอง
สูญ	เกินกว่า 12 เดือน และไม่มีทางได้รับชำระหนี้	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 100
สงสัยจะสูญ	เกินกว่า 12 เดือน	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 100
สงสัย	เกินกว่า 6 เดือน	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50
ต่ำกว่ามาตรฐาน	เกินกว่า 3 เดือน	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20
กล่าวถึงเป็นพิเศษ	เกินกว่า 1 เดือน	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2
ปกติ	ไม่ผิดนัดชำระหนี้	ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 1

ที่มา: ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องสินทรัพย์ที่ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ และสินทรัพย์ที่สงสัยว่าจะ
ไม่มีราคาหรือเรียกคืนไม่ได้ของธนาคารพาณิชย์